Пĕрлехи информаци кунĕнчен

Çын çине шанар мар

РФ Президенчĕн суйлав кунĕччен вăхăт нумаях юлмасть. Çавăнпах ĕнтĕ иртнĕ юн кун районта иртнĕ пĕрлехи информаци кунĕн теми те унпа çыхăннă. «Раççей Федерацийĕн Президенчĕн 2008 çулхи мартăн 2-мĕшĕнчи суйлавĕ: суйлав законодательстви, хатĕрленӳ тата суйлавçăсен активлăхĕн ыйтăвĕсем», «Çул çинче çӳрессин хăрушсăрлăхĕн тата çул çинчи чрезвычайлă лару-тăрăва асăрхаттарассин ыйтăвĕсем», «Чăваш Республикинче 2007 çулта пысăк пĕлтерĕшлĕ наци проекчĕсене пурнăçа кĕртсе пынин итогĕсем çинчен» темăсемпе иртрĕ вăл.

РФ Юстици министерствин Чăваш Республикинчи суд экспертизин лабораторийĕн пуçлăхĕ Л.П. Морозов ертсе пыракан ушкăн çав кун Юнкă ял тăрăхне çитсе курчĕ, кунти учрежденисенчи ĕç коллективĕсемпе тĕл пулчĕ. Ушкăнра çавăн пекех асăннă лабораторин пай ертӳçи Г.А. Максимов, Раççей социаллă страховани фончĕн Чăваш Республикинчи регион уйрăмĕн управляющийĕн çумĕ Т.Б. Алексеева, район администрацийĕн йĕркелӳпе кадр, право ыйтăвĕсемпе тата вырăнти самоуправлени органĕсемпе ĕçлекен пай пуçлăхĕ Л.Ю. Тарасова пулчĕç. Вырăнти лару-тăрупа Юнкă ял тăрăхĕн пуçлăхĕ С.В. Ермаков паллаштарчĕ. Ĕçлĕ ушкăн кунта иртнĕ уйăхра кăна уçăлнă пĕтĕмĕшле практика врачĕн уйрăмĕнче, Юнкă шкулĕнче, ача садĕнче пулса калаçусем ирттерчĕ, хăнасем пуххăннисен тĕрлĕ ыйтăвĕсене хуравларĕç.

Пĕтĕмĕшле ӳкерчĕк ытти нумай çĕрти пекех. Кунти пĕрлешӳллĕ хуçалăх саланнă темелле. Хуçасăр юлнă кантур çурчĕ те куç умĕнчех саланать. Иртнĕ çул хуçалăхăн уй-хирне уйрăм предпринимательсем 600 гектар акса хăварнă пулнă, кĕркунне Суворов яч. хис. хуçалăх 400 гектар сухаланă. Ытларах çĕр вара пушă выртать. Çавна май ытларахăшĕ килти хуçалăхра выльăхчĕрлĕх нумайрах тытма тăрăшать. Ишкер ĕне усракансем

те çук мар. Продукцие сутассипе ыйту çук: сĕте кунти сĕт цехĕнче те йышăнаççĕ, ял хуçалăх продукцине йышăнассипе кооперативсем те, уйрăм предпринимательсем те ĕçлеççĕ. Федераллă трасса юнашарах иртнĕ пирки продукцие Шупашкара илсе кайса сутакансем те сахал мар.

Ял çыннине чи малтанах шыв тата çул кирлĕ. Ку енĕпе Юнкă тăрăхĕнче ĕçлемелли çук мар. Акă Кăпасра пурăнакансене те шыв ыйтăвĕ канăç памасть. Шыв парса тăмалли система 1970-мĕш çулсенче хута янăскер, пăрăхĕсем кивелсе çитнĕ, скважинисене те тасатма вăхăт. Апла пулин те ку ыйтăва татса пама шантарчĕ Сергей Васильевич. Çулсем тăвас ĕçсем вара çуркунне енне каллех тытăнмалла.

Инçетри 4 ялтан ачасене шкула шкул автобусĕпе илсе çӳреççĕ. Çак автобусах садике те ачасене илсе пырать. Анчах автобуспа усă курмалли срок тухса пырать. Çавăнпа та çĕнĕ автобус илессин ыйтăвне те хускатмалла пулать.

Вырăнти перекет банкĕн уйрăмĕн ĕç кунĕн йĕрки чылайăшне тивĕçтермест. Халĕ вăл эрнере икĕ кун кăна ĕçлет. Нумаях пулмасть ĕçлеме тытăннă пĕтĕмĕшле практика врачĕн уйрăмĕнче те шăл тухтăрĕ патне черет йышăнма тивет. Хальлĕхе ку кабинет эрнере 3 кун кăна ĕçлет. Ăна та ял çыннисем кунсерен ĕçлемелле тăвасшăн.

Ял тăрăхĕн территорийĕнче демографи тĕлĕшпе ырă еннелле улшăнусем çук мар. Иртнĕ çул 27 ача çуралнă. Ачасене садике ярассипе вара йывăрлăхсем пур. Ушкăнсем тулли, кунта çӳретес текен пур ачана та йышăнма пултараймаççĕ. Садикре тепĕр ушкăн йĕркелени ытлашши мар, ăна валли майсем тупма пулатех. Кунти тулса ларнă канализацие тасатасси те пысăк укçатенкĕпе çыхăннă проблема пекех туйăнмасть.

Пĕтĕмлетсе çавна кăна калама пулать. Вырăнти хамăрăн ыйтусене хамăрăнах татса пама тăрăшас пулать. Такам килсе туса парасса кĕтме кирлĕ мар, хамăр çине ытларах шанмалла. Çавăн чухне ӳсĕмсем те пулаççех. Кунта вара çак тĕслĕхе илсе кăтартни вырăнлă пулĕ. Пĕтĕмĕшле практика врачĕн уйрăмĕнче иртнерĕ тĕл пулу вăхăтĕнче пĕри ялта техника спирчĕпе сутă тăвакансене чарасси пирки сăмах пуçарсан, ял тăрăхĕн пуçлăхĕ унран мĕншĕн-ха ун пирки ял тăрăхне пырса ятнехушаматне сырса памастăн тесен, хайхискер: «Эпĕ ялта пурăнатăп вĕт, мĕнле манăн унпа хирĕçес-ха?» – тесе хучĕ. Кунта вара комментари кирлех те мар пулĕ.

В. ШАПОШНИКОВ.

Сăн ӳкерчĕкре: тĕл пулу вăхăтĕнче.

Республика кунне хатĕрленсе

Пит хĕретмелле ан пултăр тетпĕр

Вырăнти ял тăрăхĕн влаçĕ çынсене чи çывăххи пулса тăрать. Вăл чи малтанах вырăнта пурăнакансен кулленхи пурнăçне, ĕçне, канăвне кирлĕ пек йĕркелес тĕлĕшпе ĕçлесе пырать. Кăçал Республика кунне пирĕн районта ирттерме йышăннă май вара ку енĕпе нихăçанхинчен те тимлĕрех, тăрăшарах, ответлăха туйса ĕçлес пулать. Хăнасем умĕнче пит хĕретмелле ан пултăр. Çавна май çак пысăк мероприятие хатĕрленсе ирттерессипе хамăр ял тăрăхĕпе туса ирттермелли ĕçсен планне çирĕплетнĕ, ответлисене палăртнă. Ку ĕçсем иртнĕ çулах тытăннă ĕнтĕ.

2007 çул валли ял тăрăхĕн бюджетне 7907 пин тенкĕ пăхса хунăччĕ. Вăл шутран хамăрăн тупăшсем 3023 пин тенкĕ. Урамсенче çулсем тума, тротуарсене юсама тата тума, урамсене тирпей-илем кĕртме, чечексем лартма сахал мар укçа-тенкĕ тăкакларăмăр.

Муркаш ялĕ – район центрĕ. Çынсем тата хăнасем Муркаш сăн-сăпачĕ, кунти культура тăрăх пĕтĕм района хак параççĕ тесе шутлатăп. Çавăнпа та ĕнтĕ тавралăх тирпейилемĕшĕн кашнийĕнех тăрăшас пулать.

Хальхи вăхăтра ял тăрăхĕн аталанăвĕн генеральнăй планне туса хатĕрлес ĕçсем пыраççĕ. Çитес вăхăтрах Муркашра икшер хваттерлĕ çуртсемлĕ çĕнĕ урамсем ӳсе-ӳсе

ларĕç. Республика кунĕ тĕлне физкультурăпа спорт комплексĕ хăйĕн алăкĕсене яриех уçĕ. Ун патĕнче ача-пăча площадки вырнаçĕ, баскетбол тата мини-футбол спорт площадкисем пулĕç, таса шывлă пĕве хăй патне илĕртĕ. Кăçалах район çыннисемпе хăнасем кунти пĕвере катамаранпа ярăнма, фонтанпа киленме пултарсан тем пекех аван. Анчах та çавна валли пурин те çине тăрас пулать.

Муркашра 21 урам. 7 урампа çулсене асфальт сарнă. Район центрĕшĕн ку çителĕксĕр. Республика кунĕ тĕлне Чапаев, Ленин тата Советски урамĕсенче, тавра каймалли çула асфальт сарас ĕçсене тăвас пулать. Районти Культура çуртне реконструкцилессине те кая хăвармалла мар.

Депутатсен ял тăрăхĕн Пухăвĕн йышăнăвĕпе кашни çын çулталăкра тавралăха тирпейилем кĕртнĕ çĕрте икĕ кун ĕçлеме тивĕç. Анчах та кăçалхи çулшăн ку çителĕксĕр тесе шутлатăп. Пĕтĕм район центрĕпе тротуарсем хĕррипе 1925 метр тăршшĕ 29 пин калчана яхăн тĕрлĕ чечек лартса хăвармалла. Калчасене вара шкулсен теплицисенче çитĕнтерĕç.

Район центрĕнчи кашни предприятипе организацийех çирĕплетсе панă территорисем пур. Вĕсенче яланах тирпейлĕхпе тасалах хуçаланмалла. Кунсăр пуçне клумбăсем туса хатĕрлесе чечексем лартса хăварассине йĕркелеме тивет. Ку ĕçрен уйрăм çуртсен хуçисен те айккинче юлма тивĕç мар. Иртнĕ çул вара çирĕплетсе панă территорисене чечексем акса-лартса илемлетессипе район сучĕ, районти тĕп больница, ветеринари станцийĕ, перекет банкĕ лайăх ĕçленине палăртма кăмăллă. Сăмах май, ку енĕпе иртнĕ çулхи ноябрь уйăхĕнчен тытăнса кăçалхи июнь уйăхĕччен конкурс ирттерме палăртнă.

Урамсенче хальхи вăхăтра чылайăшĕн строительство материалĕсем йĕркесĕр купаланса тăраççĕ. Вĕсене пуçтарасси пирки асăрхаттарни те ытларах чухне пулăшмасть. Çавна май кун пеккисенчен çирĕпрех ыйтма, администрацилă комисси ларăвне те чĕнме тивĕ.

Уйрăм çынсемпе предприятисен магазин-киоскĕсем тавралăшĕнчи тасамарлăх кăмăла хуçать. Вĕсем тĕлĕшпе те çирĕпрех мерăсем йышăнăпăр. Ку енĕпе экологи рейчĕсем ирттерни, айăплисене тупса палăртса явап тыттарни ытлашши пулмĕ.

Муркаша пырса кĕнĕ çĕрте хваттерсенче пурăнакансем хăйсем пĕлнĕ пек лартса тултарнă гаражсем катаранах курăнаççĕ. Хăшĕсем хăйсен гаражĕсене те аран-аран кĕрсе тухаççĕ. Вĕсене йĕркеллĕ икĕ рете вырнаçтарса тухас пулать, çулне те тумалла.

Пĕлетпĕр, ял çынни выльăхчĕрлĕх тытмасăр пурăнаймасть. Ун валли вара сарайсем кирлĕ. Хальхи вăхăтра вĕсене подъездсем патне те вырнаçтарса тултарма тытăнчĕç. Ку йĕркесĕрлĕх хăшĕсене тарăхтарать, ку ыйтупа ял тăрăхĕн администрацине пыракансем те сахал мар. Теприсем вара кун пек ларутăрупа малашне те çырлахса пурăнасшăн пулас. Кунта та йĕрке кирлех. Пурăнмалли çурт-йĕр тавраленче тислĕк шывĕ юхса выртни, йывăр шăршă, тасамарлăх, шăна-пăван явăнни килĕшӳллĕ мар. Кивĕ сарайсене пăсса çынсен вĕсене ятарласа уйăрса панă вырăнта тăвас пулать. Уйчеҫхи сарайсем вырăнĕнче вара ача-пăча площадкисемпе чечек клумбисем пулмалла. Автотранспорт лартма ятарлă вырăн уйăрасси пирки те шутласа пăхмалла.

Юлашкинчен çавна каласа хăварасшăн. Хальхи вăхăтра пур ĕç-пуç та укçа-тенкĕпе çыхăннă. Республика кунне хатĕрленнĕ май туса ирттермелли ĕçсен калăпăшĕ вара пысăк. Пурин валли те район тата ял тăрăхĕн бюджечĕсенче укçа çитмест, республика та кирлĕ чухлĕ уйăрса параймĕ. Апла пулсан предприятисемпе, предпринимательсемпе, инвесторсемпе ытларах ĕçлемелле. Кашни çын çак мероприяти пĕлтерĕшне ăнланса хăйĕнчен мĕн килнине пĕтĕмпех тума тăрăштăр. Мĕншĕн тесен Республика кунĕнче Муркаш ен пĕтĕм республика сăн-сăпатне кăтартса парĕ. Кунсăр пуçне тата тирпейлĕх, тасалăх, илемлĕх республикăшăн та, хăнасемшĕн те мар, хамăршăнах.

Н. НИКИТИН,
Муркаш ял тăрăхĕн пуçлăхĕ.

Сăн ӳкерчĕкре: кун пек илем такама та тыткăнлать.

2008 çул – Çемье çулталăкĕ

Умри тĕллевсем пурнăçланччăр

Кăçалхи çула Раççейре Çемье çулталăкĕ тесе пĕлтерчĕç. Ку питĕ тĕрĕс те вырăнлă, мĕншĕн тесен пĕтĕмпех çемьерен пуçланать: ырри те, усалли те.

Иртнĕ тунти кун, январĕн 14-мĕшĕнче, Муркашри Культура çуртĕнче кивĕ Çĕнĕ çула паллă турĕç. Ăна кăçалхи Çемье çулталăкне халалланă. Унта Муркашра тата Шаптак Муркаш ялĕнче пурăнакан çемьесем, уйрăм çынсем чылайăн хутшăнчĕç. Ку мероприяти районта пĕрремĕш хут «Голубой огонек» евĕрлĕ иртрĕ.

Пуххăннисене чи малтанах Хĕл Мучипе Юр Пике саламларĕç. Çĕнĕ çул уявне район администрацийĕн пуçлăхĕн социаллă аталану енĕпе ĕçлекен çумĕ – культура тата архив ĕçĕсен пайĕн пуçлăхĕ А.Е. Андреева та хутшăнчĕ. Вăл хăйĕн сăмахĕнче çакна палăртрĕ. Иртнĕ 2007 çул Ача çулталăкĕ пулнă. Вăл Муркашсемшĕн япăх мар иртнĕ, социаллă пурнăçпа экономика аталанăвĕн кăтартăвĕсем те районсем çыннисем тăрăшса ĕçленине кăтартаççĕ.

А.Е. Андреева хăйĕн сăмахĕнче культура ĕçĕнчи кăçалхи ĕмĕтсене, задачăсене те палăртрĕ. Çĕнĕрен пултарулăх ушкăнĕсене йĕркелемелле, унта çамрăксене явăçтармалла. Ăрусен çыхăнăвĕсем ан талăлччăр, ырă йăла-йĕркесем малалла аталанса çирĕпленсе пыччăр.

Уява районти куç курманнисен обществин ертӳçине секретарĕ А.Д. Михайловапа Е.Ф. Никитина хутшăнчĕç, вĕсем те пуххăннисене саламласа тату пурнăç, çирĕп сывлăх сунчĕç. Кăçалхи çул пуриншĕн те ырă ĕçсен çулталăкĕ пултăр терĕç.

Кун пек уяв кăçал пĕрремĕш хут кăна пулчĕ пулин те, ăна тăрăшса хатĕрленни сисĕнчĕ. Тĕрлĕрен конкурссене çемьесем те, ĕçпе пиçĕнхĕ хисеплĕ ватăсем те, çулланнă çынсем те активлă хутшăнчĕç. Çĕнтерӳçĕсем вара Хĕл Мучин парнисене тивĕçрĕç.

Мĕнле уяв пултăр-ха вăл юрă-ташăсăр? Çурлатринчи Культура çурчĕ çумĕнчи пултарулăх ушкăнĕ (ертӳçи Р.П. Аксендарова), Е. Назаров, О. Башмакова, В. Сергеев уйрăм юрăçсем т.ыт. те илемлĕ юрăсем шарантарса уява илем кӳчĕç.

Сăмах май каласан, Муркашсен уявĕнче хăнасем те пулчĕç. Çатракасси ялĕнче пурăнакан 64 çулхи Р.К. Соловьева хăйĕн сăмахĕсемпе кĕвĕленĕ юрра юрласа пачĕ. Унта вăл хăйĕн çамрăк чухнехи тата хальхи пурнăçне сăнласа панă, сасси те уçă, илемлĕ. Пултарулла çынсем, ватăлма шутламаннисем сахал мар пирĕн тавра.

Юлашкинчен çакна палăртас килет. Муркашри Культура çурчĕн ертӳçи В.А. Васильева палăртнă тăрăх, кăçал вĕсен ĕçĕнче çĕнĕлĕхсем нумай, çĕнĕ ĕмĕттĕллевсене пурнăçлама та майсем пулаççĕ. Апла пулсан çăмрăк сунар ку коллектива, халăхшăн интереслĕ те усăллă мероприятисем ытларах пулччăр.

А. ЧЕРНОВА.

Каникул кунĕсенче

Юртан тунă юмах тĕнчи

Акă Çĕнĕ çула та кĕтĕмĕр. Питĕ кĕтнĕ хĕллехи каникул та хăвăрт иртнĕ туйăнчĕ. Çанă тавăрса вĕреннĕ хыççăн канма та аван. Ĕçлеме пĕлсен канма та пĕл, тенине эпир туллин пурнăçларăмăр: каникул вăхăтĕнче çунашкапа та йĕлтĕрпе ярăнтăмăр, юрпа вылярăмăр, кĕнекесем вуларăмăр тата ытти те.

Çапах та чун шкулаллах туртăнчĕ. Тунсăхласа çитрĕмĕр эпир: юлташсемшĕн те, учительсемшĕн те, вĕренӳшĕн те, хамăр чĕр чунсемшĕн те....юртан тунисемшĕн.

Кашни çул юртан тĕрлĕ кĕлеткесем тăвасси йăлана кĕчĕ ĕнтĕ Чуманкасси шкулĕнче. Çулла шкул картишĕнче чечексем хăйсен илемĕпе илĕртеççĕ пулсан, хĕлле вара çакăнта юртан тунă Хĕл Мучипе унăн тусĕсем вырнаçаççĕ, çынсен кăмăлне хăпартаççĕ.

Кăçал та хăйсен ăсталăхĕпе, пултарулăхĕпе пурне те тĕлĕнтерчĕç шкул ачисем. Ара, мĕнле кăна кĕлетке çук пулĕ Чуманкасси шкулĕн картишĕнче. Чăн-чăн юмах тĕнчи! Кунта ак Хĕл Мучипе Юр Пике пурне те шкул хапхи патĕнче кĕтсе илеççĕ. Вĕсенчен инçех мар илемлĕ йытă çури, шкулăн шанчăклă хуралçи вырнаçнă. Шыври чĕр чунсем те сивĕрен хăрамасăрах Чуманкасси шкулне хăнана килнĕ. Сăмах кунта юртан тунă, илемлĕ сăрăпа капăрлатнă крокодил, кит тата тимĕр шапа пирки пырать. 2008 çулăн символ чĕр чунĕсем – йĕкехӳрепе шăши – çинчен те ачасем манман паллах, вĕсем те шкул картишĕнче вырăн тупнă. Ачасем тунă чăрăшсем чĕррисенчен пĕрре те кая маррине палăртмалла, юртан тунисен ĕмĕрĕ кăна кĕскерех ĕнтĕ. Ачасене кашни кунах хапха патĕнче «Буратино» юмахри Тортилла ятлă тимĕр шапа кĕтсе илет. Унăн ылтăн уçă пур. «Пире вăл пĕлӳ алăкне уçма пулăштăр», - теççĕ ачасем кашни иртĕнах шкула килмессерен.

Шывпа лайăх сапса илемлĕ сăрăсемпе капăрлатнăран юртан тунă хула пире халĕ те савăнтарать. Çуркуннехи ăшă хĕвел ирĕлтерсе яриччен юмахри кĕлеткесем пире хĕллехи кунсем пирки ăшшăн аса илтерĕç.

Чуманкасси шкулĕ, Ирина БЕЛОВА. 7класс.

Сăн ӳкерчĕкре: юмах тĕнчи илĕртет пурне те.